

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 240, POLIGOD. K 120, ČETVRTGOD
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Maks Nordau

Pogreb Maksa Nordaua. U četvrtak, dne 25. januara u 9 sati u jutro krenula je žalobna povorka iz kuće u Rue Henner, u kojoj je stanovao dr. Maks Nordau. Iza lijesa išla je obitelj, zatim prijatelji Nordaua i brojni zastupnici raznih organizacija. Od ličnih prijatelja pokojnika pribivali su sprovodu dr. Marmorek, prof. Basch, Jean Fischer i gdjica. Schach. Iza njih išli su zastupnici Keren Hajesoda, komiteja židovskih delegacija, židovske svjetske konferencije za pripomoć, I. C. E., židovskog konsistorijata, svjetskog saveza Poale Cijona, belgijske cionističke organizacije, engleske cionističke federacije i svih cionističkih udruženja u Parizu. Predsjednik Cionističke Egzekutive Nahum Sokolov, koji je iz Berlina otputovao da pribiva pogrebu, nije uslijed zakašnjenja vlaka pravodobno stigao. Veliko mnoštvo svijeta priključilo se prijateljima i porodici pokojnika.

Maks Nordau izrazio je prije svoje smrti želju, da se njegovi smrtni ostaci nakon smrti obaviju Talitom i da se pokopa po starom židovskom obredu. Ta je njegova želja ispunjena.

Ljes bio je pokriven plavo-bijelom zastavom. Kola, koja su takodjer bila obavijena plavo-bijelom zastavom, pratila je počasna straža pariških židovskih akademičara. Povorka stigla je u 10 sati i 20 časaka na groblje Montparnassa, gdje je čekala velika množina svijeta pred vratima. Vjerske ceremonije obavio je glavni rabin Francuske dr. Israel Levi. Dirljiv bio je prizor, kad je njegov najbolji prijatelj dr. Aleksander Marmorek za njim ka-diš kazao.

Prema zadnjoj želji pokojnika nijesu na grobu držani nikakovi govori. I tek kad je lijes spušten u grob, koji se nalazi tik do groba Nordauove majke, prekinuo je plač i jecanje tišinu nijeme žalosti.

Uredi cionističke organizacije, komiteja židovskih delegacija, te svjetske konferencije za pripomoć bili su na dan sprovoda u znak žalosti zatvoreni.

Nordauova slika nakon smrti. Nordauova kćerka, Maksa, koja je slikarica, slikala je pokojnika na smrtnoj postelji. Znameniti kipar Aronson izradjuje poprsje Maksa Nordaua.

Smrtni čas i zadnji mjeseci života. Smrti Maksa Nordaua pribavili su njegova supruga, njegova kćerka i njegov najodaniji prijatelj i politički suborac dr. Aleksander Marmorek.

Više no godinu dana nije se Maks Nordau uslijed zdravstvenog stanja mo-

gao baviti literarnim radom. Veće filozofsko djelo, na kojem je u zadnje vrijeme radio, ostalo je nedovršeno.

Maks Nordau nalazio se zadnjih godina u teškim materijalnim prilikama. Premda je njegovo zdravstveno stanje iziskivalo da podje na ljetnikovanje, nijesu mu njegove materijalne prilike dopuštale, da podje na odmor. Jedino vrelo prihoda bilo je u zadnje vrijeme mjesečna plaća, koju je dobio od redakcije »La Nacion« u Buenos Aires, čiji je dugogodišnji saradnik bio. Redakcija toga lista doznajivala mu je njegovu platu, premda nije već 18 mjeseci poslao ikakav članak. Svaka doznaka bila je popraćena pismom, u kojem mu uredništvo izražuje želje za skorim oporavkom. Bez obzira na njegov materijalni položaj otklonio je Nordau svaki pokušaj, da mu se dađe financijalna potpora ili plaćeni položaj u cionističkoj organizaciji.

Zadnjih mjeseci pogoršalo se Nordauovo zdravstveno stanje toliko, da su liječnici umolili njegovu okolinu, da ne puste nikoga k njemu. Pred tjedan dana bilo je njegovo stanje takovo, da se morala napustiti svaka nada na ozdravljenje.

Maks Nordau bio je do zadnjega časa svoga kod potpune svijesti.

Cionistička Egzekutiva Nordauovog udovici. Udovica Maksa Nordaua primila je od Cionističke svjetske Organizacije u Londonu ovaj brzovav: »Egzekutiva svjetske cionističke organizacije daje izražaja dubokoj boli, koju osjećaju cioniste cijeloga svijeta povodom nenadoknadivoga gubitka, koji je prouzročen smrću ljubljenog majstora cionizma dra. Maksa Nordaua. Njegova neustrašiva borba za slobodu našega naroda ostat će nezaboravnom u židovskoj povijesti. Naša se srca združuju s Vama u žalosti, u saglasju s čitavim židovstvom i ostalim čovječanstvom.

Dojam vijesti o smrti Nordaua u Palestini. Vijest o Nordauovoj smrti učinila je u Palestini neizmjeran dojam. Sve su židovske škole u zemlji bile 23. januara zatvorene. Židovske korporacije i škole poslale su sažalne brzovave na Nordauovu obitelj u Pariz i cionističkoj Egzekutivi u London.

Dojam u Americi. Amerikansko je židovstvo s neizmjernom boli primilo žalosnu vijest o smrti Maksa Nordaua. Sve židovske, židovsko-engleske, a i jedan dio engleskih novina, donijele su crno-ukvirene žalobne članke. U cijeloj zemlji sazvane su žalobne skupštine. Pod prvim dojmom žalobne vijesti pokrenut je veći fond, koji ima da služi ovjekovječenju uspomene Maksa Nordaua.

Dojam u Poljskoj. U cijeloj židovskoj javnosti Poljske vlada žalost radi smrti

velikog Židova Maksa Nordaua. Sve su židovske novine izašle sa žalobnim rubom. U utorak, dne 23. januara, održala je cionistička organizacija žalobnu sjednicu. Sjednica zaključila je održanje 7 dnevne korote za cioniste Poljske. Za to vrijeme ne smiju cioniste polaziti kazališta, koncerte i slične zabave. Odaslani su sažalni brzovavi cionističkoj Egzekutivi u London i Cionističkoj organizaciji u Francuskoj. Sve židovske organizacije imadu u svojim društvenim prostorijama izvjesiti sliku Maksa Nordaua.

Dojam u Berlinu. Vijest o smrti Maksa Nordaua raširila se silnom brzinom u svim židovskim krugovima te su odmah održani dogovori o priredbama, da se počasti uspomena Maksa Nordaua.

U uredu cionističke organizacije održala se smjesta nakon primitka vijesti o smrti Nordaua žalobna svečanost, kojoj su pribivali svi članovi Egzekutive, koji borave još u Berlinu, te ukupno činovništvo berlinskih cionističkih ureda. Spomen slovo držao je predsjednik Cionističke Egzekutive Nahum Sokolov, koji je ovo rekao:

»Vrlo je teško, da se nešto kaže pod svježim dojmom katastrofe smrti Nordaua. Suviše sam potresen, a da bi sad mogao naći pravi izraz za gubitak, koji je snašao nas, cionističku organizaciju i židovski narod smrću Nordaua.

Priča se, da je hram u Jeruzolimu imao dva stupa, jedan se zvao Jahin (osnovat će) a drugi Boas (u njemu moć). Možemo bez pretjerivanja reći, da je Herzl bio Jahin, osnivač Cionističke organizacije, Nordau bio Boas, muž, koji je imao moć duha. Nordau stupio je u isto vrijeme s Teodorom Herzlom na istorijsku pozornicu. Još je svima nama starijima u svježoj pameti slika toga mladoga starca. Bio je za nas neka objava. Herzl i Nordau u svakom su se pogledu međusobno nadopunjali i bili su par, kakvomu slična nema u povijesti. Bila je velika sreća za židovski narod, da su se oba ova muža vratila židovstvu sa svojom porukom nade i energije. Mislim, da sad ispunja u cijelome židovskome svijetu srca osjećaj duboke žalosti, ali i osjećaj velikog strahopočitanja, zahvalnosti i priznanja za ono, što je Nordau bio židovskome narodu. Pred našim očima opet se pojavljuje pojava velike nacionalno-židovske i internacionalno-čovječanske ličnosti. Smrću Nordaua osiromašio je svijet za jednu ličnost, kakovih već sad svi manje biva. Nordau pripadao je herojskom vremenu, s njegovim velikim bićem, s njegovom mnogostranošću, koja ga je učinila istodobno pjesnikom, učenjakom, govornikom i apostolom svega velikoga i lijepoga. Nestao je sad taj div,

koga smo još na londonskoj godišnjoj konferenciji vidjeli među nama u najjačoj aktivnosti. Nije još došlo vrijeme, da se poklonimo velikoj ličnosti Nordaua, jer stojimo još pod neposrednim dojmom njegove smrti. Ali spontano morali smo kazati ono, što smo rekli.

Iza govora Sokolova razlagao je dr. Hantke znamenovanje, koje je Nordau imao naročito za njemački cionizam. Podsjetio je na govor, što ga je Nordau držao u Berlinu, i koji će svakomu, koji ga je onda čuo, ostati vazda nezaboravan velik događaj. Nordauovim djelovanjem postao je i njemački cionizam veći, bogatiji. I ako je Nordau imao i u Njemačkoj protivnika u cionističkom shvaćanju, svi su bili složni u priznanju njegova genija.

Izjave židovskih ličnosti o Nordau-u.

Historičar S. Dubnow: Nestalo je goleme snage iz židovstva, jedan dio najnovije historijske epohe. Iz dubine konvencionalnih laži, dobaciti evropskoj kulturi i svijetu sa tribine cionističkih kongresa potresnu istinu: To je bio junački čin. Polemizirao sam nekoć protiv ekstremnih nazora te velike ličnosti. Morao sam all priznati, da me figura staroga, koji je sa tribine kongresa podigao svoj moćni glas protiv svijeta laži i nasilja i upravo svoj zov židovstvu za narodni preporod, sjećala na figure biblijskih proroka.

Prof. Otto Warburg: I opet zadesio je težak udarac cionistički pokret. Nakon Herzla, Wolfsohna, Členova, nestao je sad iz naših redova i Maks Nordau. Stajao je od početka organizovanog cionizma do pred svjetski rat u prvini redovima naših boraca: On sam borac u najboljem smislu riječi. Nije falio ni na kojem od prvih 10 kongresa, a njegovi govori bili su uvijek senzacija.

Već njegova vanjština: njegova duhovita glava s finim crtama lica, uokvirena gustom sijedom bradom, pobudila je interes svijtu i kad je snažnim svojim glasom dobacio protivniku fino izradjene optužbe, nije mu nitko mogao odoljeti. S najvećom pozornošću slušalo ga se i onda, kad se oštrom svojom kritikom obarao na rad u vlastitim svojim redovima.

Već za boravka Herzla u Parizu bio je s njime dobro prijatelj i na temelju njegovog odobrenja objelodanio je Herzl 1896. svoj »Judenstaat«. Nordau imao je veliko učešće kod stvaranja cionističkog programa na prvom kongresu 1897. u Bazelu. Povukao se tek nakon jačega istupa takozvanog praktičkog smjera palestinskog rada u cionizmu. Bio je skroz na skroz političar. Već na VIII. kongresu nije više prihvatio izbor predsjednika kongresa.

XI. kongresu u Beču nije više pribivao. Iza toga došao je rat, koji je donio teških iskušenja, izgon iz Francuske, dok nije našao zaklonište u Madridu. Kao bolestan čovjek vratio se nakon sklopljenog mira u Pariz u srcu uvijek naš, te je od vremena na vrijeme pred velikim odlukama podigao svoj glas da podstrekne ili opominje, ali uvijek vjeran sebi i odan našim idealima.

S njime nestaje jedan od najvećih, najneustrašivijih i najvjernijih pristaša i vodja. Njegovo djelovanje ostat će neizbrisivo skopčano s povijesti našega naroda.

Vladimir Jabotinski: Cionistička povijest Nordaua sadržava po mome mišljenju tri glavna momenta. Prvi moment: On i Zangwill bili su jedini Židovi svjetskoga glasa, koji su išli s Herzlom. Ništa ne može ljepše i uzvišenije da izražuje ovu odvažnost no biblijska rečenica: Sjetit ću se vazda ljubavi svoje mladosti, kad si me slijedio pustinjom preko neobradjene zemlje. Drugi moment: bio je autor Bazelskog Programa. Smatram to za najkласičnije što je Nordau napisao. U 10 redaka iscrpljuje ciljeve i metode pokreta. S arhitektonskom ljepotom, gracijom i finoćom, koja me sjeća na hramove na Akropoli u Ateni. Treći moment bila je njegova težnja za velikim poletom u ovo naše sićušno doba. Mislim na vrijeme iza rata, gdje njegovi planovi nijesu bili sasvim promišljeni, ali u njemu je živila želja, da ne smalakše veliki polet cionizma i da ne nastupi osjeka, koja je na žalost sada postala faktumom.

Indiferentizam u Židova

Židovski je problem već po svojoj suštini kompliciraniji od svih drugih narodnosnih problema. Što je kod drugih razumljivo samo po sebi, to u Židova prouzrokuje tekar široka razmatranja, koja treba da shvati razum, koja nijesu naprosto izražaj osjećaja. Židovski narod postoji, ali u njegovo bivstvo mnogi među nama ne će da vjeruje, dok premnogi zapadni Židovi naprama tom pitanju ne zauzimlju stav, već mimo toga kardinalnog pitanja sa nonšalansom prelaze svojim dnevnim poslovima. Silom prilika Židovi su postali narod trgovaca, pa u toj trgovačkoj žurbi navodno ne dostaje pojedincu vremena, da se samo makar na mahove zadubi u važnost ovoga pitanja, koje i te kako zadire i u političke prilike svake zemlje galuta.

Da podamo samo jednu ilustraciju ovog nesnosnog stanja, koje je nastalo uslijed neriješenog toga pitanja, pripominjemo, da na primjer u Čehoslovačkoj imade četiri vrste Židova. Jedni su Česi, drugi Nijemci, treći Mađžari, a četvrti Židovi. U samom Pragu imade ih tri vrste i to pored Čeha i Židova još i Nijemaca. Zar je ovakovo stanje na dugo vrijeme uzdržljivo? Zar je moguće, da Židovi, koji bez sumnje sačinjavaju jedno te isto narodno tijelo, u jednoj te istoj državi budu međusobno diferencirani u narodnom pogledu?

I u našoj kraljevini ukazuju se ovi kurioziteti, jer i kod nas imade u novopriopjenim krajevima našega elementa, koji je još u dvojbi i koji bi se po svom mentalitetu rado priklonio mađžarskim manjinama. Mi držimo, da će ovi napokon uvidjeti, gdje im je mjesto, i da će u nas svi Židovi biti unificirani u jednu stranku: Židovsko-narodnu.

Čini se, da i u vojvodjanskim Židovima prevladjuje napokon spoznaja, da oni ne mogu da pripadaju ni jednoj drugoj stranci, pa se svakoga ugodno doimlje, kada u »Jüdisches Volksblatt« sve više izbijaju pokušaji, kako bi se svi židovski elementi u političkom pravcu složili u jednu izbornu-političku organizaciju.

Feuilleton

HAMIŠA ASAR BIŠVAT.

Piše rebin Hirš Lebović, Safmar.

Oko nas vlada u prirodi duboka smrtna tišina. Drveće, koje je sa svojim guslim krošnjama okrijepilo i osvježilo oko, strši sad golo i pusto prema nebu. Monolona bjelina beskrajnog snježnog saga prošire se poput golemog smrtnog pokrivača nad zemljom. Nestalo je plica, pjevača stvaranja, a mjesto njih čujemo tek grakljanje vrana i gavrana. U prirodi sve je uvenulo i frune, a i čovjeka obladavaju tmurne misli. Prvi uvenuli listovi jeseni, zatim obamiranje biljaka, to su »vjesnici smrti«, naručena s njenom beskonačnom prazninom. Zima nas sjeća našega vlastitog života, te nam je neprestani memento. Ali pomalo mijenja se ta tužna slika. Plaho i bojažljivo probija visibaba snježni pokrivač, sunce šalje sve intenzivnije svoje zrake na zemlju, a priroda se budi iz zimskoga sna.

Najljepša je slava: slava obnove u prirodi. A židovski narod slavi svake godine tu slavu 15. švata. Ta slava, kojom slavimo oživljavanje biljaka, nije bila kod nijednog naroda tako

aktualna kao kod Židova. Bili smo godinama svjedoci obamiranja prirode, da možemo se diviti u proljeću njezinom uskrnuću. Svaka jesen podsjetila nas je na našu zimu, na zimu židovskoga naroda. Žalosna slika tmurnog zimskog predjela prikazala nam je sliku zdvojne zime vlastitoga naroda. I tek kad se priroda budi, vraća nam se nada i vjera na našu vlastitu obnovu. Kroz 2000 godina našega galuta je hamiša asar imao funkciju, da nas tješi u teškoj nevolji. Slavili smo u dugoj galutskoj zimi obnovu prirode u mjesecu švatu. A 15. švat postao je novi blagdan za židovski narod. Zovemo ga Roš Hašana lailanoš, nova godina za drveće. To nije samo prelaz od zime k proljeću, to je i preobrat u povijesti židovskoga naroda. Hamiša asar bišvat znači novu, sretniju epohu za drveće u Erec Jisraelu. Debeli, kruti sloj snijega konačno se rastopio, ptice došle su u zemlju i opet čujemo glas grlica u našoj zemlji. Zima je prestala, proljeće oživljava usjeve u šefela, u šumama Tabora pjeva opet slavulj pjesme radošti, a njegov pjev širi se preko polja i dolina. Njegova melodija miješa se s veselom pjesmom židovskoga radnika, koji svojim radom opet hoće da obnovi zemlju, da u njoj opet teče med :

mlijeko. Hamiša asar bišvat je za nas prelez od potencijelnoga u aktualno, od nade u izvršenje.

Ali Hamiša asar je ujedno bio dan plateža maasera, kad su Židovi davali desetinu svoga priroda kao porez državi. Kad danas opet nastojimo da slavimo naše narodne blagdane trebali bi opet Židovima dozvati u pamet ovo prvobno značenje blagdana hamiša asara, da svi učine svoju dužnost prema svome narodu i da plate maaser. Nakon tisuće godina i opet treba platiti narodni porez, da uzmognemo izgraditi i pomladjivati staru domaju. Tisuće i tisuće mladih ljudi ostavljaju svoje domove i polaze u Erec Jisrael da u teškom napornom pionirskom radu posвете sve svoje sile obnovi zemlje otaca. Židovski narod ima dosta ljudskoga materijala, i to materijala, koji je po sudu svih, koji su vidjeli naše halucim, nadesve dragocijen. Tek nam nedostaje sredstava. Učinimo hamiša asar opet lozinkom za podavanje maasera. Slavimo 15. švat opet u njegovom dvostrukom znamenovanju: davajući maaser, koji će omogućiti razvitak zemlje, početak proljeća, kome mora da slijedi sretnije ljeto za židovski narod.

Kakogod bili nazori, što ih Židov ima prema svome židovstvu, to ne smije biti nikoga, koji u opće naprama svim tim pitanjima ne bi zauzeo stajalište. A baš ovakovih tipova u Židova imade na pretek, koji ne će da zauzmu bilo kakovo stajalište, već se naprama svim stajalištima vladaju indiferentno.

U svih naroda je nakon svjetskoga rata pitanje narodnosti doseglo svoju kulminaciju, dok samo još kod židovskoga i kraj međunarodnih akata, koje su Židovi postigli, ta kulminacija ni iz daleka nije postignuta. Svi faktori, koji dolaze iz van, — pa ma kako oni bili odlučni i važni — ne mogu da nadoknade onaj nedostatak na nutarnjoj homogenosti, na kojoj jedinoj može da bazira naša snaga, naša vjera u uspjeh.

U velikom svijetu priznalu su i nama protivne organizacije potrebu, da se za židovstvo osnuje narodna domaja u Palestini, pa ove saradjuju na ovom velikom obnovnom djelu židovskoga naroda. Ne saradjuju ali hiljade onih indiferenata, koji sami za se sačinjavaju svoju cjelinu, koji iz razloga škrtosti, lijenosti mišljenja, a najposlije komoditeta ne će da pristupe općem našem radu, općoj požrtvovnosti.

Ono židovsko srce, koje je u drugih naroda postalo legendarno, čini se, da u zapadnih Židova jenjava u svojoj jakosti, jer se inače ne bi dalo zamisliti, da ma tkogod stoji podaleko od gigantskoga našeg naprezanja, da uspravimo židovski narod na nivo, koji odgovara zahtjevima pravde, koja iziskuje, da se Židovi nakon lutanja od preko dvije hiljade godina nanovo skupljaju na historijskom tlu prarodaca i da obnove zemlju i svoju zajednicu.

Dosada smo izložili političko opredjeljenje Židova u galutu, i opredjeljenje naprama našoj narodnoj domaji, a sad ćemo još da razmotrimo pitanje, da li još u Židova postoji solidarnost u danima teškog iskušenja? Poznato je, da je u Ukrajini val antisemitizma zahvatio 2 milijuna naše braće, koja preko noći postadoše siromasi i koja ostaviše oko 100 hiljada siročadi. Zar će se i u pitanju pomoći toj našoj braći naći indiferenata, koji ne će ništa doprinijeti, kako bi siročadi naše braće, našu siročad spasili od propasti i smrti?

Ne vjerujemo, da će se i u ovakovom slučaju naći Židova, koji bi mogli u žurbi života zatvoriti oči pred takovom bijedom, pred takovom našom narodnom katastrofom.

Šta više, mi se nadamo, da će svi ovi indiferenti pomažući tim našim stradalima napokon uvidjeti, da velika židovska zajednica od svakoga nas zahtijeva svoj tribut i da ne smije biti nikoga, koji bi ma pod kojom izlikom htio da izmakne dužnosti, koju nalaže pripadnost židovskoj zajednici.

Veliki događaji probudjuju svijest pripadnosti, pa ako indiferentima ne dostaju za aktiviranje rada međunarodni čini, kojima je Židovima omogućeno, da nanovo osnuju svoju domaju, tada će bez sumnje naše narodne katastrofe u tima proizvesti preokret u mišljenju i skloniti ih na razmišljanje u svim stvarima, koje su za židovstvo od odlučne važnosti...

Indiferentizam naprama potrebama židovstva težak je grijeh u sadanjim danima iskušenja, u danima, u kojima pred očima

Evrope ima da opravdamo povjerenje, koje nam je iskazano međunarodnim priznanjem legalnosti našega narodnog pokreta.

Mi još vjerujemo, da će kraj velebnog oduševljenja naše omladine uvidjeti indiferenti, da ne smiju postati narodnim balastom.

M. H.

Oskar Wassermann o Keren Hajesodu

Dne 14. januara održala se u Bratislavi konferencija Keren Hajesoda, na kojoj je predsjednik njemačkog Keren Hajesoda, direktor Oskar Wassermann govoreći o Keren Hajesodu i prilikama u Njemačkoj, medju ostalim ovo rekao:

Židovstvu u Njemačkoj prijete najveće opasnosti. Jedna od najvećih je nesloga. Najveći, najvažniji zahtjev sadašnjosti je sloga, a zadaća je Keren Hajesoda, da ostvari tu slogu. Naišao je na otpore, napadaju ga, no on se nada, da će sve to svladati, ali ne u borbi. Keren Hajesod nije borbena organizacija, on nastoji, da ujedini i da koncentriše sile. Nakon završetka svjetskoga rata imali su jedino cioniste opsežnu internacionalnu organizaciju židovstva. Oni su bili stoga jedina instancija, s kojom se moglo pregovarati. Cioniste sada treba da predobiju na saradnju za izgradnju Palestine necioniste, cjelokupno židovstvo. To bi se imalo postići Keren Hajesodom, koji je potpuno neutralan. Pogotovo u Njemačkoj ne osigurava ustrojstvo Keren Hajesoda cionistima većinu u mjerodavnim instancijama. Mnogo zavisi o tome, da Keren Hajesod nadje mnogo privrženika i saradnika u necionističkim krugovima, da onda oni odluče o izgradnji. Cioniste ne traže nikakav osobiti upliv, osim zahtjev na veću stvarnost, na poštivanje i priznanje do sada po njima vršenog rada. Držim, da je zadaća, koja nas čeka najveća, koju je imalo da riješi židovstvo. Uvjeren sam, da će riješenje te zadaće i način tog riješenja u prvome redu uplivosati na povijest židovstva budućih vijekova.

Njemački Židovi imadu sad mnogo da obnove u Njemačkoj. Ne griješe li, ako sad šalju sredstva u inostranstvo? Taj prigovor, koji se često stavlja, na oko je uvjerljiv, ali u istinu to nije. Njemački Židovi bili su u svako vrijeme na čelu svih velikih idealnih pokreta, i ne smijemo danas da napustimo taj položaj unutar židovstva. Sigurno je, da moramo mnogo više no do sad uraditi za zemlju, ne smijemo davati milodara, već moramo doprinositi žrtava, da ih osjećamo i moramo to rado da činimo. Hoćemo da pomognemo židovskome i nežidovskome čovjeku, ali ne smijemo sebi utvarati, da smo time služili židovstvu. Služili smo samo Židovima, židovstvu koristimo samo onda, ako se priključimo općim židovskim nastojanjima. Ako se iz toga isključimo, tad napuštamo naše židovstvo. Ne zavisi o nama, da li će se Palestina izgraditi ili ne. Pitanje je tek hoćemo li moći opravdati, da s obzirom na male nužde, prolazne, napuštamo naše pozicije ne samo za kratko vrijeme, već možda za navijek. Da ugrozimo samo djelo ustezanjem inteligencije, rada i sredstava, koja mu možemo privesti? Držim, da to ne bi mogli opravdati sa židovskog stajališta, ali ni s njemačkoga. Svaka mašina, koju

šaljemo u Palestinu, snubljuje za Njemačku; svaki čovjek sa istoka ili otkud mu drago, kojega izobrazimo u Njemačkoj, koji je oboružan znanjem, koje je u Njemačkoj stekao, njemačkim materijalom, snubljenje je za Njemačku i njemački duh. Ako ima ljudi, koji su sposobni, da internacionalno djeluju, to je tome slučaj kod Židova. Ne smijemo se dati istrgnuti iz veze sa Židovima svijeta, sa židovskom idejom, koja je svjetska ideja. Ako hoćemo dakle da to djelo izvršimo, tad mora da saradjujemo s cionistima. Radim već preko godinu dana s njima, nijesam imao nikakvih predrasuda i moram reći, da ih nijesam ni dobio. Ako u mnogočemu hoćemo nešto sasvim drugačije no cioniste, to ipak u jednome hoćemo isto: da izgradimo Palestinu. Cioniste hoće da izgrade Palestinu za svoje političke ciljeve, mi za nešto drugo. Onaj komad puta, što ga možemo s njima zajednički ići, hoćemo zajednički da radimo, jer samo tako će se moći obnoviti Palestina niti za nas, niti za cioniste. Njemački Židovi ne bi smjeli dopustiti, da im se oduzme duševno vodstvo ukupnog židovstva. No kako ćemo moći zadržati duševno vodstvo, ako se isključimo od aktuelnih ideja, koje pokreću židovstvo cijeloga svijeta. Tu moramo židovstvu dati novih duševnih misli.

Palestina je jedino mjesto, na kom se židovstvo opet može obnavljati. Gospodarski možete danas lakše i bolje otpremiti Židova sa Istoka u Argentinu, u Ameriku, no oni su izgubljeni za židovstvo, za židovstvo su od koristi samo u Palestini. Možemo se nadati, da će, ako židovstvo uloži sve svoje snage, učiniti izvor iz naseljavanja Židova u Palestini, da će tamo zadobiti nove snage i upliva na nas i na omladinu. Židovstvo se ne iscrpljuje u skrbi za bolnicu i bolesnike. To je čovječnost, kojoj nas je odgojilo židovstvo, ali to još nije židovstvo. Ne vidim puta, kojim bi se moglo u Njemačkoj učuvati židovstvo bez novih ideala. Velika nužda u Njemačkoj ne riješava nas dužnosti, da se skrbimo za još siromašnije, za nas. Nitko nije siromašniji od židovstva. Palestina nas treba, ali i mi trebamo Palestinu radi nas samih. Ako se isključujemo od ovoga pokreta, to ne će propasti židovstvo, ali mi gubimo židovstvo, i istupamo iz židovstva, možda ne mi, ali vrlo vjerojatno naši sinovi, sigurno naši unuci.

Iza direktora Wassermanna govorio je još gosp. generalni konzul Landau, koji je pored visoke svoje starosti ipak politio u svoje rodno mjesto da agituje za obnovu Palestine. Započeto sabiranje postiglo je lijep uspjeh.

Iz židovskog svijeta

Židovska građanska prava u rumunjskom ustavu. Iz Bukarešta javlja židovski dopisni ured: U ustavnoj komisiji rumunjskog parlamenta raspravljalo se o zakonskoj osnovi glede podjellenja građansko-ga prava rumunjskim Židovima.

Ministar pravde Florescu predložio je u ime vlade, da se svim židovskim stanovnicima u staroj Rumunjskoj kao i u novo stečenim krajevima koji borave od godine 1916. u Rumunjskoj, podijeli rumunjsko državljanstvo.

Židovski zastupnik dr. Stern tražio je, da se državljanstvo podijeli svim Židovima stare Rumunjske, koji u zemlji

stanuju od godine 1919., dok se Židovima novo stečenih krajeva mora automatski na temelju mirovnog ugovora podijeliti državljanstvo.

Ministar predsjednik **Bratiana** u protivio se tome, da se traži oslon u Versailleskom ugovoru ističući, da je unutar-nji sporazum u svakom slučaju bolji od vanjske kontrole.

Ustavni odbor primio je konačno predlog zastupnika **Constantinescu**, koji glasi:

»Rumunjsko državljanstvo podijelit će se samo onim Židovima, koji stanuju u zemlji od 1914. godine, te su u ratu učestvovali na strani Rumunjskoj.«

Taj zaključak parlamenta izazvao je u svim židovskim krugovima veliku žalost.

Einstein i Dubnow upravitelji subvencije sveučilišta u Kovnu. Newyork (J. C. B.) Kulturna komisija Joint Distribution Committeea namjenila je subvenciju od 7500 dolara za vakantne profesorske stolice za jevrejsku literaturu, povijest i semitske jezike na sveučilištu u Kovnu. Subvencija je spojena sa imenima profesora **Alberta Einsteina** i **Simona Dubnowa**. Spomenuta gospoda pokazala su prije nekog vremena osobiti interes za jevrejski fakultet na sveučilištu u Kovnu. Suma od 7500 dolara odobrena je sveučilištu pod tim uvjetom, da profesori **Einstein** i **Dubnow** tim novcem upravljaju. Joint Committee je osim toga još slijedeće svote za kulturne svrhe odredio: 3410 dolara za škole u Čehoslovačkoj, 5000 dolara kao posebnu subvenciju za jevrejske škole u Poljskoj, 1500 dolara za **Ješivu** u Slobodki, 500 dolara za **Ješivu** u Telschi, 500 dolara za jevrejske škole u Kovnu i 2500 dolara za jevrejske srednje škole na Rijeci.

Nova letska vlada. Opozicija narodnih manjina. Riga (J. C. B.) Poslije jedne tromjesečne krize napokon je sastavljena nova letska vlada, koja se oslanja na jednu koaliciju između socijalno demokratske grupe i socijalista desničara, demokratskog centra i seljačkog saveza. Predstavnicima narodnih manjina ostali su u opoziciji. Obzirom na zadnje pregovore pred Savezom Naroda o nacionalnom pitanju u Letskoj, naročito o židovskim postulatima, očekuje se napetošću stajalište nove vlade naprama zahtjevima narodnih manjina obzirom na školsko pitanje.

Ministar-predsjednik Sikorski o pravima Židova. Varšava (J. C. B.) U svome velikom zadnjem ekspoziju pred Sejmom o unutrašnjem položaju Poljske dotakao se **Sikorski** također i pitanja manjina u Poljskoj i pri tome napomenuo, da je poljski Sejm već pred kojih 350 godina kao prvi parlament Evrope proklamirao ravnopravnost sviju vjeroispovijesti te da i današnja poljska konstitucija svima građanima garantira ne samo osobnu sigurnost, nego i mogućnost kulturnoga razvitka.

Zatim se bavio židovskim pitanjem i izjavio, da se židovstvo mora malo opomenuti, da nikada, kako to često biva, borbu za pravedne želje ne pretvori u borbu za privilegija. Po njegovom mišljenju zahtjevali su nekoji organi internacionalnih novina, koji upozoravaju na proganjanja, od Poljske na brzu ruku garantiranu ravnopravnost; ali zaboravljaju, da nema prava, gdje ne postoje dužnosti. Sveopćoj diskusiji o državnoj proklama-

ciji javio se je u ime židovskog kluba zastupnik **Thon**. Ekspozije **Sikorskoga** u židovskim je krugovima naišao na veliki otpor, te se očekuje, da će **dr. Thon** zauzeti negativno stajalište.

Vlada Sihorskoga i Židovi. Varšava (J. C. B.) Zastupnik **Thon** izvijestio je u svom govoru u glavnoj raspravi o ekspoziju ministra predsjednika ovo: Isticanje ministra predsjednika, da je Poljska svojim narodnim manjinama dobrovoljno dala građansku ravnopravnost je suvišno i dapače uvrijedljivo, pošlo nije moguće građane jedne države uvrstiti među takove koji daju i među takove koji primaju. Nadalje je **dr. Thon** humačio predbacivanja ministra predsjednika da su Židovi pretvorili borbu za ravnopravnost u borbu za povlastice i pitao, da li se to može označiti borbom za povlasticama, kada Židovi traže sigurnost svoga života i vlasništva, ukidanje zakonskih ograničenja protiv Židova, koja su postojala iz carističkog vremena, ili ako teže za opstankom svojih škola ili za organizacijom svojih općina? Ovakove, općenite fraze — rekao je **dr. Thon** — kakove je ministar predsjednik upotrebio, kadre su da administraciju demoraliziraju.

Dr. Thon ograničio se na čistu kritiku i nije izjavio, kako će da glasuju židovski zastupnici.

Smotra bečkih antisemita. Beč (J. C. B.) Za nedjelju zakazana velika antisemitska skupština austrijskih antisemitskih udruženja, održana je uz vrlo velik odziv u i pred bečkom vijećnicom. Nije došlo do mnogo očekivanih izgreda protiv židovstva i sukoba sa socijalističkim masama, koji su se ovaj dan spremili za otpor. Policija imala je na spremu 7000 ljudi. Među mnogobrojnim reakcionarnim zastavama upala je u oči ona od nacionalnih socijalista sa natpisom »Živjela nacionalna revolucija«.

Na trgu pred vijećnicom bilo je sakupljeno oko 15000 učesnika, a daljnjih 5000 napunili su veliku dvoranu vijećnice, gdje je poznati njemačko arijski antisemita **Karl Hermann Wolf** predsjedao i pozivao k »na djelo spremnog antisemitizma«. Bivši direktor Burgtheatra dvorski savjetnik **Milenkovich** stavio je zahtjev, da numerus clausus ne bude ograničen samo na sveučilište nego i na javni život, da se primijeni i na židovske suce i židovske upravne činovnike. U svojoj rezoluciji stavio je govornik zahtjev, da se Židovi javnopravno proglase kao nenjemačko pleme, da kod slijedeće statistike pripadnost rase a ne jezik bude mjerodavan, te da se sve opcije o državljanstvu Židova proglase ništavnima. Vodja nacionalnih socijalista konstatirao je, da mnogo

su nacionalno socijalistički orijentirani prisustvuju skupštini sa krivim bradama iz straha pred socijalno demokratskim terorom nad skupštinom.

Uz pjevanje antisemitskih pjesama razišla se skupština.

Prihvaćen rasni paragraf po austrijskom parlamentu. (J. C. B.) Po austrijskom parlamentu prihvaćen je dometak zakonu o pučkom popisu, za koji su glasovali kršćansko-socijalni i njemačko-nacionalni zastupnici. Prema ovom paragrafu mora da se u popisnim arcima tačno naznači narodnost i rasa kojoj pripada svaki stanovnik Austrije. Bezvjerici moraju naznačiti, kojoj su vjeri prije pripadali.

Prihvat ovog antisemitskog paragrafa tim više začudjuje, jer je i sam vladin zastupnik izjavio, da su popisni arci već dogotovljeni i da je svaka novotarija skopčana s neizmjernim tehničkim poteškoćama. U debati uzeo je riječ socijalno-demokratski zastupnik **Leuthner**, te oštro napao vladu i većinu upozorujući na to, da i u sadašnjoj vladi sjede dva ministra židovskog podrijetla. Najnoviju hajku protiv Židova sa strane vladinih stranaka označuje kao zavaravanje naroda i demagogiju.

Akcija za izgradnju židovskog kazališta u Varšavi. Varšava. (J. C. B.) Udruženje židovskih glumaca u Varšavi poduzelo je veću akciju za izgradnju vlastitog židovskog kazališta. Postoji nada, da će glumačko udruženje u Americi poduzeti sakupljanje jednoga fonda za izgradnju varšavskog kazališta.

Iz cionističkog svijeta i Palestine

Dr. Weizmann i colonel Wedgwood u Holandiji. Haag (J. C. B.) Predsjednik Cionističke organizacije **dr. Hajim Weizmann** i član engleske donje kuće **colonel Wedgwood**, borave u Nizozemskoj. Prigodom boravka gostiju održane su velike cionističke skupštine u Rotterdamu, Amsterdamu i u Haagu.

Put Nahuma Sokolova u Poljsku. Varšava (J. C. B.) Ovdje se prave velike pripreme za svečani doček predsjednika cionističke Egzekutive **Nahuma Sokolova**, koji će doskora poslije višegodišnjeg odsustva od svog rodnog grada stići u Varšavu. Dan njegova dolaska nije utvrđen.

Profesor Einstein polazi u Palestinu. Iz Jeruzolima javlja židovski dopisni ured: Dne 1. februara očekuje se dolazak profesora **Einsteina**. Profesor **Einstein** bavit će se u Jeruzolimu pitanjem osnutka jevrejske gimnazije, i držat će niz predavanja. Prof. **Einstein** stanovat će kao gost Vrhovnog Komesara **Herberta Samuela** u vladinoj palači.

Prihodi Narodnog Fonda od 1. januara do 1. oktobra 1922. Židovski Narodni Fond izdao je statistiku prihoda za 3 prva kvartala 1922., u kojima je unišlo 64.200 funti šterlinga, što znači manjak od 30% prema prošloj godini. Kao razlozi ovog nazadka navadljaju se neprestano padanje valute u centralnoj i istočnoj Evropi, gospodarska kriza gotovo u svim zemljama svijeta i razne druge židovske dobrovoljne akcije.

Novi nemiri u Jafi. Jeruzalim. (J. C. B.) U Jafi su izbili novi nemiri, pri čemu je došlo do sukoba između arapskog i židovskog pučanstva.

Dne 16. januara nadjeno je truplo najstarijeg policijskog inspektora **Teflik Bega**. Svi znakovi pokazuju, da je **Teflik Beg** umoren. Ubojice nijesu se mogli odmah sa sigurnošću pronaći, ali su mnoge osobe uapšene, Arapi kao i Židovi, jer se na njih sumnja, da su sudjelovali pri umorstvu. Dne 17. januara bio je pogreb umorenoga činovnika uz veliko učešće mase. Sve trgovine u gradu bile su za vrijeme pogreba zatvorene.

Još prije no što je pogrebna ceremonija bila dovršena, napala je jedna grupa Arapa Židove, na što je nastala tučnjava.

Energičnim posredovanjem engleske žandarmerije naskoro bi uspostavljen red.

Inspektor policije Teflik Beg iskazao se u maju 1921., kad je ugušio nemire u Jafi. Izvještaj istražne komisije o nemirima u Jafi spominje, da su Teflik Beg i prvi inspektor Kohen bili oni, koji su svojim razboritim držanjem lokalizirali nedavne nemire.

Useljivanje u Palestinu u mjesecu decembru. Nekoji su listovi donijeli vijest, da je u mjesecu decembru uselilo 300 emigranata. Taj broj ne odnosi se na cijeli mjesec decembar, već samo na zadnji tjedan decembra, u kojem je na više ladja iz Trsta i Carigrada došlo preko 300 halucim u Palestinu.

Poljoprivredna kolonizacija u oktobru i novembru 1922. I pored teške financijske situacije uspješno je radio poljoprivredni odsjek palestinske cionističke Egzekutive. U mjesecu oktobru i novembru su u Nahalal, gdje je naseljeno 72 obitelji, nastavljena gradnja od 60 staja i baraka za obitelji kolonista. U Givat Jeheskelu, gdje je 40 obitelji nastanjeno, grade se 30 baraka i staja. U ovoj godini imaju se još kultivirati 3000 dunama zemljišta. U Ejn Harold, gdje se u zadnjoj godini obradivalo samo 4000 dunama, obraditi će Gidud Haavoda u ovoj godini 10.000 dunama. Ejn Harold i Tel Josef imaju sad 400 kolonista. Istočno od Nurisa osnovana je nova naseobina pod imenom Bet Alfa iz članova grupa Hašomer Hacair, Hefciba i Cvi. Obradit će se 200 dunama zemljišta; gradjevni materijal i orudje očekuje se iz inozemstva. Grupa koja je dosad radila u Daganiji, preuzela je Jinar, gdje je uzela u zakup zemljište Palestine Land Development Company. U Balfuriji osnovana je također nova naseobina. Kolonisti rade pomoću zajma, koji su dobili od poljoprivrednog komiteja American Zion Commonwealth, na gradnji kuća i staja. I u starim kolonijama rad dobro uspjeva. U Gan Šmuel, Kfar Malal i Ejn Haj razvila se gradjevna djelatnost. Vrlo dobro uspjeva mljekarstvo u Kineretu i Dilbu.

Informacije za trgovce, koji posjećuju Palestinu. Kako javlja trgovački Bulletin, što ga izdaje palestinska vlada, nastoji departement za trgovinu i industriju da zainteresuje trgovački svijet za posjet u Palestinu, da prouče ekonomski položaj zemlje. Spomenuti departement stvorio je arrangements, da tim posjetiocima omogući da što bolje upoznaju trgovački i industrijski život Palestine. Posebni inspektor preuzet će vodjenje posjetnika u razne institute i tvornice, za koje imaju najviše interesa, priredit će se s njima izlete i dogovore s bankovnim direktorima i ekonomskim autoritetima, te činovnicima trgovačkog i industrijskog departementa.

Kupovanja zemljišta Narodnog Fonda u godini 1922. Židovski Narodni Fond kupio je u godini 1922. ova zemljišta:

Emek Jesreel: 1. Tel Adas u godini 1922. 5000 dunama (s pravom opcije na daljnjih 3000 u godini 1923.).

2. Merhavija do 1922. god. 3524 dunama, u 1922. god. 1328 dunama, ukupno 4852 dunama.

Samarija: 3. Gan Šmuel do g. 1922. 394 dunama, u 1922. god. 56 dunama, ukupno 450 dunama.

Judeja: 4. Nahlat Jehuda do

1922. god. 777 dunama, u 1922. god. 429, ukupno 1206 dunama.

5. Kfar Malal do 1922. god. 1050, u 1922 god. 1500, ukupno 2256 dunama.

Najvažnija je kupnja 5000 dunama Tel Adasa, koji služi za osnutak kolonije sedmogradskih Židova. Zemljište od Kfar Malal kupljeno je, da se poveća zemljište, što ga imaju Mošav Ovdim. I druge kupnje provedene su, da se ojačaju naseobine Keren Kajemeta. Ukupna površina zemljišta, koju je Narodni Fond 1922. godine kupio, iznosi 8313 dunama. Uprava Keren Kajemeta zaključila je, da će kupiti još 300—400 dunama za povećanje Kirijat Anavim.

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Molimo sve naše pretplatnike, da pravodobno obnove pretplatu, da ne nastupi prekid u pripisanju lista. Cijena lista ostaje i nadalje

60 dinara

jer želimo, da svaka židovska kuća ima mogućnost, da se preplati na list. Naše prijatelje molimo, da porade na širenju lista, da se svakom zgodom sjele i tiskovnog fonda, jer troškovi lista dnevno rastu.

Uprava »ŽIDOVA«.

Iz Jugoslavije

SVIM ZEMALJSKIM UPRAVAMA.

Smit velikoga vodje, kojega oplakuje cijelo židovstvo, bez sumnje je svagdje pobudila želju, da ovjekovječi ime pokojnikovo. Da ispuni ovu želju, časur je dužnost prije svega Keren Kajemet LejIsraela, koji je uzeo u svoj djelokrug, da uspomenu velikih muževa našega naroda veže sa zemljom naše budućnosti.

Već godine 1919., za života Nordaua, zaključio je direktorij Keren Kajemeta povodom njegove 70-godišnjice osnutak »Nordauovog vrtnog grada« i poveo u tu svrhu akciju. Pokojnik je onda riječima dubokog ganuća izrazio svoju radost nad ovim djelom.

Nažalost ni izdaleka ne dostaje do sada sabrana svota (16 hiljada funti šterlinga), da se stvori nešto, što bi bilo dostojno velikoga pokojnika. Palestinski direktori odlučili su stoga, da nastave započeto djelo i da se isto čim prije dovrši. Svi štovatelji Nordaua, a tih je na tisuće, pozivlju se na saradnju.

Preporučamo Vam, da provedete Vašu purimsku akciju pod lozinkom »Za Nordauov vrtni grad«.

U Jeruzalimu, 7. švata 5683.

Direktorij Keren

Kajemeta LejIsrael.

POVJERENICIMA KEREN KAJEMETA.

Pozivljemo Vas, da u smislu gore objelodanjenog apela direktorija Keren Kajemeta provedete u Vašim mjestima purimsku akciju pod lozinkom »Za Nordauov vrtni grad«. Provdajući svom energijom ovu akciju, pripomoći ćemo stvoriti tekovinu, koja će i poznijim naraštajima biti živ spomen na muža, koji je svojim radom pomagao pripraviti preduvjete za izgradnju narodne domaje u Palestini i koji je sve svoje umne sile upotrijebio da širi i jača pokret, što no će obnoviti židovstvo i Erec Jisrael.

Uvjereni smo, da će svi sumišljenici i štovatelji Nordaua podupirati ovo nastojanje Keren Kajemeta te, davajući za Narodni Fond ujedno počastiti uspomenu na velikog revnitelja i pobornika obnove mišli u židovskome narodu.

Uprava Keren Kajemeta
za Jugoslaviju.

Izbori za skupštinu i Židovi. Čim se tim se više bave naše novine s pitanjem, više približavamo izboru za skupštinu, kakovo će stajalište zauzeti Židovi kod ovih izbora. Po staroj taktici donose listovi te vijesti sa svoga stranačkoga gledišta napadajući Židove, prijeteci im se, ne bi li ih zastrašivanjem sklonili, da glasaju za njihovu stranku. Niže donosimo izvadke iz raznih novina o toj stvari.

Beogradske novine donijele su ovih dana pod naslovom »Jevreji hoće poslati« vijest, da je Pašić primio jevrejsku delegaciju, koju je predvodio advokat dr. Čelebonović i Djaen, novinar iz Sarajeva. Oni su molili Pašića, da Jevrejima ustupi jedno poslaničko mjesto u Parlamentu. Pašić odgovorio je delegaciji, da će se na svaki način udovoljiti njihovoj želji. Kao kandidat Jevreja smatra se dr. Jakob Čelebonović i Šemajode Majo, advokat u Beogradu.

Sarajevska »Hrvatsko Sloga« piše pod naslovom »Izbornog gibanje medju Jevrejima«, da se opaža stanovita nervoznost izbornog gibanja kod jevrejskih sugradjana. Oni su upućeni, da su Jevreji glasali kod izbora za ustavotvornu skupštinu za radikalnu stranku. Nije teško dosjetiti se, što ih je pri tom rukovodilo. To sigurno nije političko uvjerenje, ni nacionalna svijest, ni političke partijska pripadnost, niti lijepe riječi radikalnih vodja, nego jedino strah i interes.

I demokrati kandidovat će Jevreje. Gospodin Nisim Almoslino, apotekar u Beogradu, primio je od glavnog odbora demokratske stranke dopis, u kojem mu javlja, da će demokratska stranka kandidirati dva Jevrejina. Jedan bi mogao kandidovati u somborskom okrugu, a drugi bilo u sarajevskom ili osječkom okrugu.

U Cicvarićevom Dnevniku piše gosp. Almoslino odgovor na bilješku: »Predizborni sporazum i jevrejski delegati.« U svome pismu odbija demagoški istup nekih nazovi delegata Jevreja, koji su zloupotrijebili uprave jevrejskih općina, a naročito beogradske općine, u kojoj sjede i radikali i demokrati. Općinska uprava uopće ne će uvlačiti općinu u politički partijski vrtlog, pošto je to čisto vjerska institucija. Prošla su vremena u državi našoj, kad su Jevreji bili stalno uz onu vladu, koja je na vlasti. Jevreji su se dovoljno politički vaspitali i nitko ih ne može silom i obećanjima natjerati i zavaravati, da dadu glasove za radikalnu stranku, koja je na prošlim izborima pored svoga obećanja, da će Jevrejina kandidovati na treće mjesto, stavilo ga na peto, tako da nije nijedan jevrejski predstavnik ušao u parlamenat.

Sarajevski »Jugoslavenski list« donosi pod naslovom »Ovdašnji Jevreji i izbori« ovu vijest: Iz mjerodavnih jevrejskih krugova saznaje se, da Jevreji Sarajeva i uopće cijele Bosne i Hercegovine ne čine nikakove izborne pripreme, te se uopće ne provodi agitacija za jedin-

stveni istup svih Jevreja na izbore. Oni kao državljani mogu imati sasvim različite, pa i oprečne nazore o raznim državnim pitanjima, pa je svakom Jevreju prepušteno, da glasa za onu partiju, čiji mu se program najviše sviđa. Prema tome od bosanskih Jevreja nitko nije ovlašten da pregovara s pojedinim partijama o kakovom jevrejskom kandidatu, a pojedini pregovarači čine to posve u svoje ime i možda još kake šačice sumišljenika.

Sarajevska »Židovska Svijest« bavi se u svom zadnjem uvodniku »Izborno kretanje i Jevreji« opsežno s pitanjem stajališta Jevreja prema izborima te konstatuje, da u kraljevini SHS postoje samo dvije organizacije, koje obuhvataju cjelokupno jevrejstvo kraljevine. To je Savez jevrejskih vjeroispovjednih općina i Savez cionista Jugoslavije. Prva organizacija je čisto vjersko kulturna ustanova bez ikakvog političkog programa i ne miješa se u političko-strančarska pitanja. Ona ne će i ne može davati nikakove parole za ma kakovu političku akciju, bilo to unutar ili izvan jevrejstva. Savez Cionista Jugoslavije obuhvata one Jevreje, koji priznaju jevrejsku nacionalnost, koji traže da se za jevrejski narod osigura javnopravna domaja u Palestini. Što se tiče unutarnjeg političkog opredjeljenja, to se taj Savez bori za priznanje građanske javnopravnosti de facto i de jure. Što se tiče njihove unutarnje političke orijentacije, to im se prepušta, da se orijentišu prema svom uvjerenju, stavljajući tek uvjet, da ne mogu ići sa strankama, koje su programski ili praktički antisemitski orijentisani, niti mogu stupiti u stranku, koja stoji na uskom nacionalnom stajalištu. Drugih organizacija Jevreja nema, prema tome ne može nitko više da govori ispred Jevreja u državi SHS. Jer Jevreji ne istupaju u ovim izborima kao Jevreji, već kao obični građani, naravno je, tako veli list u osvrtanju na pisanja raznih novina, da ih ima i ovdje i ondje, kao što imade Srba i Hrvata ovdje i ondje, kao što ni katolici, ni pravoslavni, ni muslimani ne istupaju jedinstveno u ovim izborima. Tko iz ovog želi povući neke zaključke na cjelokupno jevrejstvo, griješi o istini i namjerno izvrće činjenice prilagođujući ih svojoj momentanoj potrebi i koristi.

U novosadskoj »Zastavi« piše jedan Jevrejin, da se Jevreji doduše nijesu još odlučili, no jasno je, kome će pokloniti svoje povjerenje. Jevreji mogu da se priključe samo radikalnoj stranci, jer njezin rad i program pružaju najveće garancije. Jevreji žele dobrobit domovine, na čijem će napredku saradivati. Jevreji ne mogu samostalno istupiti, jer ne mogu dobiti potrebni kvocijent, pa stoga neka svi Jevreji daju svoj glas radikalima. »Jüdisches Volksblatt« nadovezujući na ovaj članak veli, da pregovori s pojedinim strankama još nisu dovršeni. Glavni zahtjev mora da bude osiguranje jevrejskih narodnih škola i očuvanje gospodarskih interesa. U osta-

lom nije dobro ako pojedini Jevreji govore u ime cjelokupnog jevrejstva. Nama nije ništa poznato o općem pokretu Jevreja u zemlji, da se priključe bilo jednoj stranci. Jevreji Vojvodine još se nijesu odlučili ni za jednu stranku.

Zagreb. U utorak, dne 30. januara, priredilo je židovsko akademsko narodno društvo »Judeja« povodom smrti dra. Maksa Nordaua žalobnu skupštinu. Gosp. Schwager je u svome govoru dao izražaja tuži i boli židovske omladine nad smrću vodje cionističkog pokreta, koji je s toliko ljubavi i revnosti radio za probudjenje židovske narodne svijesti, te je pored dra. Herzla najjača ličnost u cionističkom pokretu. Ako je Herzl bio vodja i organizator, Nordau je bio glasnik i darivalac ideja koji je u svojim govorima bolje, jače i bezobzirnije razotkrio kukavnost asimilacije nego itko. Kraj sve svoje veličine bio je vrlo odan ne samo Herzlu već i njegovim nasljednicima. Židovski narod, koji u Nordauu gubi jednu od najjačih ličnosti ušćuvat će harno uspomenu na velikog buditelja i revnitelja, koji je svojim radom pripomogao da stvori preduvjete za izgradnju židovske narodne domaje. Iza toga je u gotovo jednosatnome govoru začasni senior Judeje gosp. dr. Aleksandar Licht prikazao djelovanje Nordaua i njegovo znamenovanje za cionistički pokret. Nordau, taj slobodoumnik nije trpio nacionalni šovinizam, koji mu je bio stran. Njegov je vidokrug bio širok i obasizao je kulturu svih vijekova. Nordau bio je rušilac i ujedno graditelj. Ako se danas kaže, da je s onim, što je Nordau rekao u osamdesetim godinama, provaljivao samo otvorena vrata, mora se podsjetiti, da je to bilo nužno i da ono, što je pisao nije ni danas još ostvareno. Njegov kritični duh je htio da izluči bolesno i prolazno iz čovječanske kulture. Nordau je svojim radom više rušio atavističke predrasude no svi stručni učenjaci. I ovaj Nordau, koji se činio dalek i stran i po krvi i po pripadnosti bio je iskonski Jevrej i onda, kad nije ništa pisao o Jevrejima. Trebalo je u njemu samo buditi ono jevrejsko revniteljstvo da postane vodom naroda. Dreyfusov proces bio je tek povod, on je tek probudio u njemu, što je mirovalo u njegovoj svijesti. Herzl ga je priveo cionizmu. I ako se danas mnogome možda čini, da je Nordau star umro, tad treba da samo zaronimo u mlada vrela njegove duše. Naročito omladina, kojoj je možda postao Nordau nešto stran, neka crpi na vrutku njegova oduševljenja. I samo dodirrom s njime osjećat će silno heroizam, koji je drhtao u dušama tih pokretača narodnog pokreta. Krivo se čini, ako se kaže, da je Herzl bio voda i organizator, a Nordau tek darivalac ideja. Ideje u Herzla nisu manje snažne no u Nordaua. U Nordaua tek su krilatice bile plastičnije izrađene. Ali i Nordau radio je organizatorno saradjuć kod stvaranja Bazelskoga Programa. To je, pored Ugande, bilo jedino mje-

sto, gdje je pristao na kompromis, iz velike ljubavi prema narodu. U Nordaua je bio najviše razvit osjećaj dužnosti. Za njega je mjerilo čudoredne vrijednosti muža, veličina dužnosti, što ih je na sebe preuzeo. U odanosti prema Herzlu zatajio je i sopstvenu nutritinu, ako je valjalo pomagati Herzlu.

Nordau je na svim kongresima do XI. prikazivao prilike Židova u pojedinim zemljama. Bez statistike i podataka, jer onda još nije bilo ureda niti časopisa za statistiku, on je dao tako savršen prikaz, kakav ga sigurno ne daje nijedan statistički ured. Iz stvarne i čudoredne nužde htio je da izvede nužnu konzekvenciju cionizma, jer nema drugoga puta od teritorijalno mesijanskoga. On je uvidio snagu mističko mesijanske ideje u narodu. Samo onaj narod može da teži za nečim višim, koji ima ideal, što je neostvariv. Stoga su i učitelji židovstva dali narodu vjeru u mesijanizam, u cilj, koji ne može biti ostvaren. Nordau je u nenatkriljivoj formi žigosao poroke savremenog židovstva, trulež asimilacije. Rabine i židovske milijunare, koji se bore protiv cionizma, jer ih smeta u dobrom životu, prikazao je kao vozare u čamcu, koji sjekirama udaraju po rukama utopljenika, koji se hvata čamca, u bojazni, da se ne prevale čamac. Nordau je po optimizmu i jakosti vjere u budućnost naroda sličan proroku Jeremije. Njegova velika koncepcija diktovana je ne iz stvarne nužde, radi materijalne propasti naroda, već radi čudoredne. I danas nam je potrebno, da si dozovemo u pamet taj zdravi lik Nordaua, da se osvjježimo za borbenu židovstvo. Njegovu moćnu pojavu i snažno njegovo djelovanje najbolje nam ilustrira činjenica, da je on bezvjerac i slobodoumnik zadobio moć nad ortodoksima, koji su ga priznali neospornim predstavnikom pokreta. Nordau bio je onaj, koji nas je opominjao na vršenje dužnosti. Za muževnost naroda mjerilo mu je vršenje dužnosti. I ovaj zbor treba da u uspomenu na Nordaua osvježi sve osjećanje muževnosti da ostvari očekivane velike obnove dužnosti. Izraelu, čini svoju dužnost!

Akcija za ukrajinsku djecu. Iz Beograda javljaju nam, da je u srijedu dne 17. januara ove godine u Hotel Imperijalu održala gdja. dr. Buchmil predavanje o gladi i propasti Jevreja u Ukrajini. Predavanje bilo je vrlo posjećeno, te su predavanju pribivali Jevreji, koji inače nikad ne dolaze na jevrejske priredbe. Isto tako održan je vrlo uspješan sastanak u loži Bne Brit. Zaključen je osnutak centralnog komitea u Beogradu, u koji će pored članova Glavnog Odbora Saveza jevrejskih vjeroispovjednih općina ulaziti i neka druga gospoda. Sam Beograd preuzet će uređenje od barem jedne kuhinje, a Savez bogoštovnih općina nastojat će, da skloni i druge općine, da i one sa svoje strane preuzmu uzdržavanje ovakovih kuhinja.

Iz Beograda pošla je gdja dr. Buchmil

6%

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraća iste bez otkaza

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

u Novisad, gdje je takodje održala predavanje dne 18. januara. U Novom Sadu stvoren je komite s nadrabinom na čelu, koji će provesti akciju u Novome Sadu. Iz Novoga Sada pošla je gdja. Bucmil u Suboticu.

Instalacija rabina u Djakovu. U petak dne 19. januara na svečan je način instaliran novo izabrani rabin dr. Schulsinger. Jedna deputacija od 4 člana predstojništva pošla je u privatni stan rabina, gdje ga je toplim riječima oslovio dr. Žiga Splitzer. U predvorju hrama dočekali su rabina nadkantor Freudes sa četiri najstarija člana općine, svaki s torom u ruci, općinsko predstojništvo s predstojnikom apotekarom Fuchsom na čelu, te zastupnici svih židovskih korporacija. Svečanosti pribivali su odaslanici svih nežidovskih društava. Nakon predaje tore ušao je novi rabin u hram u pratnji cjelokupnog predstojništva uz pjevanje kora, koji ga je pozdravio sa Baruh haba. Predsjednik općine pozdravio je novog rabina vrlo lijepim govorom. Zatim je rabin dr. Schulsinger držao instalacioni govor, koji je na sve slušatelja učinio dubok dojam. Nakon toga slijedio je obred, koji je svojim preciznim izvajanjem na opće zadovoljstvo svih obavio nadkantor Freudes. Svečanost završena je pjevanjem himne.

Predavanja dra. Šika u Karlovcu. Dne 21. januara održao je na poziv karlovačke židovske omladine gosp. dr. Lavoslav Šik u vijećnici bogoštovne općine predavanje o budućnosti židovstva. Nakon pozdrava predavača i gostiju po Egonu Goldneru razložio je u jednosatnom predavanju predavač ideje, koje su vladale u židovstvu od propasti židovske države do najnovijega doba. Od pokreta Bar Kohbe preko rimske i španjolske epohe došao je do emancipacije i ideje o »misiji« u židovstvu te »mislije« hrišćanstva te dokazao njihovu apsurdnost. Prikazao je razvoj cijonske ideje počevši od djela židovskih filantropa: Cremleuxa, Montefiore, Rothschilda, zatim kulturnih cijonista: Ahad Haama, Bubera te političkih cijonista: Herzla, Nordaua, a zatim nežidovske pisce, misloce i državnike Balfoura, Stracka, Münchhausena, Vrhlickoga itd. Predavač je u glavnome istakao nemogućnost asimilacije mase i dokazao, da budućnost židovstva leži samo u jevrejsko-narodnom pokretu. Konačno apelirao je, da se podupre Keren Hajesod, Keren Kajemet i omladinski pokret, jer su to uslovi za bolju budućnost židovstva. Predavanje vrlo je zainteresovalo slušatelje, koji su izrazili nadu, da će doskora imati prilike, da opet čuju ovakovo predavanje. Nažalost mora se konstatirati, da predavanju nisu pribivali predstavnici židovskih korporacija

Sjajni ples Židovskog akademskog potpornog društva. Židovsko akademsko potporno društvo u Zagrebu priredjuje dne 4. februara u prostorijama Glazbenog zavoda sjajni ples. Reklamacije pozivnica i prodaja ulaznica dne 3. i 4. februara od 10. do 18. sati u Grand Hotelu.

Dar menzi. Povodom smrti g. Benka Deutscha pl. Macelskog darovali su gg. Filipa pl. Deutscha sinovi za židovsku djačku menzu 10.000 kruna. Upravni odbor židovske djačke menze najtoplije zahvaljuje na ovom plemenitom daru u korist naših siromašnih djaka.

Šport i gimnastika

VJEZBE ZA OMLADINSKI SLET.

Od Saveza omladinskih udruženja primili smo ove vježbe za ovogodišnji slet s molbom, da ih objelodanimo.

PROSTE MUSKE VJEZBE ZA ČLANSTVO.

I. 1. Predložiti desnom tako po prilici 30 cm. od zemlje — lijevu ruku u vis, dlan unutra, desnu ruku strance, dlan smjera gore.

II. 2. (Pol okreta na lijevo time lijevoj nozi pomoću desnom nogom, tako da sa zamahom desnom dolaziš u zanožni stav desnom (u mali uzmak lijeva nešto skučena) — desna ruka najkraćim putem u vis (sad su obje ruke u visu, dlanovi u nutra).

3. Ispad desnom napred — lijevu ruku spređa dolje, desna ostaje (tijelo i ruke ostaju u jednom pravcu).

4. Izdržaj.

II. 1. Pol okreta na lijevo, odnožit desnom, tako da teret tijela drži lijeva noga, a desna od prilike 30 cm. od zemlje — ruke skučiti strance napred u visini ramena, tako da se prsni na prsima u visini ramena sastaju (pjesni otvoreni).

2. Ispad desnom napred — ruke sunuti strance.

3. Poklek na lijevo koljeno, desna ostaje skučena na istom mjesiu. — Ruke napred najkraćim putem, dlanovi smjeraju dolje — trup okrenuti četvrt okreta na lijevo.

4. Izdržaj.

III. 1. Noge ostaju u istom položaju — trup nagnut napred u istom pravcu u veliki naklon — ruke najkraćim putem skučiti natrag na krstu, tako da desna pjesni leži preko lijeve ruke kraj pjesni.

2. Noge ostaju još uvijek u istom položaju — trup okrenuti za četvrt okreta na desno i mali naklon natrag — rukama sunuti u vis van, dlanovi smjeraju u nutra.

3. Dignut se u prednožni stav desnom — desnu ruku skučiti, tako da pjesni leži ispod lijeve sise, lijevom rukom zamahnut najkraćim putem dolje van, pjesni zatvorene, prsima se ispraviti naprvo.

4. Izdržaj.

IV. 1. Uzmak desnom, lijevu skučiti — desnom rukom sunuti dolje van (sad su obje ruke dolje, van pjesni, zatvorene, hrbat smjera zemlji).

2. Okret na lijevo, okreće se na lijevoj nozi u odnožni stav desno, lijevu malo sku-

čiti. Ruke gornjim lukovima sunut dolje, tako da lijeva noga ostaje izmedju obje ruke (kod izvedbe samog okreta pomagaj sa zamahom desne noge i obje ruke i tako se može laganom izvesti taj okret, tri četvrti na lijevo).

3. U raskročni stav — ruke strance, lijeva najkraćim putem, a desna gornjim čelnim lukom strance, sad su obje ruke strance.

4. Desnu nogu privuči k lijevoj u stav spetni — ruke strance dolje u temeljni stav.

II.

I. 1. Uzmak desnom natrag — ruke skučiti natrag (pjesni zatvorene i leže ispod sisa, pačce gore).

2. Ljevu nogu spružiti u zanožni stav, desnom tako, da desna noga od zemlje po prilici 30 cm. — ruke sunuti u vis, pjesni spružiti.

3. 1/1 okret na lijevo (okret se izvadjia na lijevoj nozi pomoću desne noge) u leteći položaj izvadjia se tako da se lijeva noga skuči a tijelo sa desnom nogom leži vodoravno. Desna ruka ostaje u istom položaju, lijeva s prednjim lukom dolje (sad su ruke paralelno sa tijelom, to jest leteći stav).

4. Izdržaj.

II. 1. 1/2 okreta na lijevo, ispad desnom, strance — desnu ruku skučiti natrag na krsta a lijevu strance najkraćim putem (pogled na lijevu ruku) (desna ruka je stisnuta, to jest pjesni zatvorena, lijeva ruka otvorena, dlan smjera dolje).

2. Desnu nogu spružiti, lijevu skučiti, sad je položaj u ispad lijevom strance — lijevu ruku najkraćim putem skučiti natrag na krsta, to jest zatvoriti, desnom rukom sunuti napred, pjesni otvoriti, dlan smjera dolje.

3. Predložiti desnom napred, malo skučiti lijevu nogu, trup nagnuti nešto natrag — ruke u vis, dlanovi u nutra.

4. Izdržaj.

III. 1. Uzmak desnom natrag — ruke prednjim lukom dolje van (hrbati smjeraju napred).

2. Ljevu spružiti desnom prednožiti napred — ruke napred na lijevu dlanovi smjeraju dolje.

3. 1/2 okreta na lijevo u ispad lijevom strance (lijevu skučiti desna spružena strance. Ruke najkraćim putem strance (dlanovi smjeraju dolje).

4. Izdržaj.

IV. 1. 1/2 okreta na lijevo u uzmak desnom (desnu ruku u vis lijevu dolje dlanovi smjeraju unutra) položaj tijela i ruke u istom pravcu, tako po prilici 30 cm. od zemlje.

2. Odrzom desne prednožit desnom, lijevu spružiti. Ruke strance — lijeva najkraćim putem, a desna prednim lukom strance, sad su obje ruke strance (dlanovi smjeraju dolje).

3. Priključenjem desne k lijevoj u temeljni stav — ruke stranpulice dolje u početni stav.

4. Izdržaj.

(Nastavit će se.)

Adela Hochsinger rođj. Walder
Slavko Hochsinger
vjenčani

Zagreb, 30. siječnja 1923.

S I D R O

Dioničko društvo za trgovinu željezom

Viaška ul. 40 **ZAGREB** Telefon 69 12130

Šipkasto željezo - sortirano obručno željezo - Betonsko željezo - Ljevani štednjaci - Ljevane peći Ljevana vratačca - Čin i lim sortirani - Pocičani lim - Plinske cijevi Cinkovni lim i t. d.

Gumene pete i
Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

VREĆE

Iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjela

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

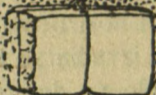
8 AKADEMSKI TRG ZAGREB AKADEMSKI TRG 8

TELEFON BROJ 13—31.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

"GOLUB" "ГОЛУБ"

ZASTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE

A. ROMANO

ZAGREB

AKADEMIČKI TRG BR. 8

KROJAČKA DVORANA
za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavićeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.

Gospodi za izradbu

najmodernijih odjela.

Veliki izbor

najfinijih engleskih

štolova

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

D. M. C. artikli, te Aida Maria Lucia, umjetna svila (Kunstseide) kao i razni drugi pamuci. Kod većih naručba znatan popust! Kod specialne ve etrgovine pamuka

Ferdo Schwarz i drug

Ilica br. 45 - ZAGREB - Telefon 2-56

Brzjavni naslov: SVADRUG

TAHEIA

Internacionalno transportno poduzeće

Jelačićev 23 ZAGREB Telefon 16-12

Carinsko-posrednička
poslovnica uskladištenja

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI

Veletrgovina
pisatog, risatog, novinskog, te
omolnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisatog i risatog pribora

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON
BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRAL-
STRIKE.

LA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMO-
TORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFO-
NA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE

Nosite radi
njihovih mnogih
prednosti

PALMA

kaučuk pete
i potplate

GORIVA DRVA

rezana i cjepana 500 kg K 850.-
1000 " K 1600.-
kao i na hvatove te vagone dostavlja odmah
uz najniže cijene

SANDOR WEILLER

Trnjanska cesta 40. - Telefon 24-69

Jedino najveće specijalno skladište kratke
nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 35

Ilica 36